

O FAMILIE DE INTELECTUALI DÎMBOVIȚENI : CIORĂNESCU

MIHAI GABRIEL POPESCU

Familia CIORĂNESCU de la Rîu Alb, com. Bărbuleț, din jud. Dimbovița, își are originea în com. Moroieni, de unde în secolul trecut ION GH. CIORĂNESCU se stabilește în Rîul-Alb. Țăran sărac, dar inimos, își înjghebează o casă cu două camere pe un petec de pământ, căsătorindu-se cu o mocancă din Moeciu, jud. Brașov, ambițioasă, bună gospodină, harnică și pricepută atât la sapă, cât și la cusutul și țesutul iilor și fotelor femeilor și fetelor din sat.

Această mocancă — MARIA — a știut să insufle copiilor ei dragostea față de învățătură, întreținându-i la școală cu ce ciștiga din ceea ce realiza la tors, țesut, cusut cât și din munca la pădure sau în gospodărie a soțului ei.

Ion Gh. Ciorănescu face parte dintre cei cinsprezece riureni care au luat parte la războiul de independență din 1877—1878 împotriva turcilor, distingîndu-se în lupte.

După terminarea campaniei, vine în sat cu un trofeu : un fes roșu turcesc păstrat multă vreme de urmași.

Din căsătoria lui cu Maria au rezultat opt copii : Ionașcu, Costea, Steliana, Traian, Petrache, Lucreția, Alecu și Lila. Toți copiii erau cu trageră de inimă față de învățătură dar dintre ei excela prin istețime, memorie, judecată IONAȘCU-ION, pe care părinții se hotărâse să-l dea la școală mai departe. În felul acesta cel care a văzut lumina zilei în anul 1874, 2 decembrie, după ce trece prin Școala Domnească din Tirgoviște, Cîmpulung, București, trece examenul de învățător, capacitate și institutor cu media 9,91.

Din anul 1894 pînă în 1909 funcționează ca învățător în satul tatălui său-Moroieni, unde devine repede cunoscut nu numai pe Valea Ialomiței dar este remarcat de însuși ministrul învățămîntului SPIRU HARET, care-l trimite la specializare în Germania, la Berlin.

Aici, timp de doi ani, urmează cursurile de specialitate pentru predarea învățămîntului în școlile de surdo-muți. În 1921 activează pentru înființarea la București a primei școli de surdo-muți de fete,

ca în anul 1926 să se ocupe de înființarea școlii de surdo-muți pentru băieți.

Din 1927, Ion Ciorănescu devine inspector școlar pentru școlile de deficienți, activînd în această calitate aproape 19 ani (pînă în 1946). Acum desfășoară o activitate susținută pentru perfecționarea cadrelor didactice care predau la școlile de surdo-muți, predînd noțiuni de metodică, de teorie etc.

În 1925—1926, împreună cu G. Costescu și G. Stoenescu, elaborează cea dintîi programă analitică pentru școala primară, apoi cu aceeași, tipărește primul abecedar în culori, abecedar care apare în 24 ediții și este premiat de Casa Școalelor, de asemenea, manuale de CITIRE, pentru clasele II—VII, ARITMETICĂ, GEOMETRIE, GRAMATICA și COMPUNERE, ca și editarea unor caiete de desen geografic și caligrafie. În elaborarea manualelor, ION CIORĂNESCU a susținut întotdeauna principiul potrivit căruia acestea trebuie să corespundă particularităților de vîrstă ale elevilor, să se acorde mare atenție limbii în care sînt scrise, să se pornească în prezentarea lecțiilor de la cunoscut la necunoscut, să fie ilustrate cît mai mult, iar lecțiile să fie cît mai mult legate de viață, de practică.

De la începutul carierii sale de dascăl, colaborează la numeroase reviste de specialitate, printre care amintim ALBINA, RAMURA, TRIBUNA ÎNVĂȚĂTORULUI, ȘCOALA VIITOARE, GRAIUL DÎMBOVIȚII, publicînd articole de specialitate, de cultură, de ateism.

Din căsătoria cu ECATERINA (tot învățătoare) au rezultat mai mulți copii. Muncitor și conștiincios, îndrăgostit de munca științifică și pedagogică, Ion Ciorănescu își crește copiii în spiritul corectitudinii, muncii cinstitute, constituind pentru ei un demn exemplu de pedagog luminat, de părinte.

Din salariile lor modeste de învățători, soții Ciorănescu și-au întreținut toți copiii la școli, creîndu-le condiții ca să ajungă pînă la cele mai înalte culmi ale științei, insuflîndu-le dragostea pentru învățatură, pentru oamenii simpli din mijlocul cărora s-au ridicat.

A murit la 3 ianuarie 1948, lăsînd în urma lui moștenitori demni. Dintre aceștia amintim :

ANA, căsătorită STĂNICĂ (1901—1968) face cursurile primare în Moroieni, cele liceale în București. Își trece cu succes examenul de licență în istorie și geografie, predînd la anumite licee din București peste 30 de ani.

NICOLAE (1903—1957) este prezentat de Dicționarul enciclopedic : „matematician român”. A fost profesor la Institutul Politehnic din București. A cultivat cu predilecție analiza matematică clasică și în special teoria ecuațiilor cu derivate parțiale, teoria funcțiilor analitice de variabilă reală, ca și teoria ecuațiilor funcționale¹. Urmează, ca

¹ Dicționar enciclopedic român, vol. I, A-C, Ed. Politică, București, 1962, p. 635.

și sora lui Ana, cursurile primare în com. Moroieni, apoi la liceul Mănăstirea Dealului-Tîrgoviște, Mihai Viteazu și Spiru Haret din București. În 1925 își ia licența în matematici și științele fizico-chimice.

La insistențele savantului Gheorghe Țițeica, pleacă la Paris, unde-și ia licența în științe la Sorbona cu lucrări privind calculul diferențial și integral, analiză superioară și mecanică rațională.

În 1929 își ia doctoratul în matematici la Sorbona, comisia fiind formată din Henri Vildat, George Buligand și prezidată de Paul Montel, cu teza „Le problème de DIRICHLET pour les systèmes d'équations aux dérivées partiales du second ordre”, apreciată de mulți matematicieni români și străini. De la conferențiar la profesor universitar la catedra de matematici generale din cadrul Institutului Politehnic, ajunge la vârsta de 39 ani rector al acestui Institut. Continuă cu cinste tradiția matematică creată în acest institut de Traian Lalescu, D. Emanuel, Gh. Țițeica, D. Pompei.

Este autorul mai multor cursuri de analiză matematică, culegeri de probleme de analiză matematică și algebră, lucrări de popularizare a științei, de popularizarea unor personalități ale vieții noastre științifice, cugetări².

Opera sa matematică este cuprinsă în peste 100 lucrări originale, lucrări didactice, monografii, articole.

Savantul matematician Nicolae Ciorănescu rămîne o valoare incontestabilă în știința românească.

ION (NELU), poet (1905—1926) născut în Moroieni, își face studiile în București. Este înscris la facultatea de litere pe care n-o termină. Moare la 21 ani. Lasă în urma sa o operă apreciabilă în domeniul literelor. Traduce poezii din limba franceză și germană, la fel piesele ESTHERA de RACINE, iar în manuscris MACBETH de Shakespeare. Scrie versuri și proză pentru copii, colaborează la revistele „Universul copiilor”, „Lumea copiilor”, iar pentru copii „Povești în versuri pentru copii”. Ia premiul „Cartea Românească”. În 1937 îi apare un volum de versuri intitulat „VESTIRI”, prefațat de T. VIANU, care arăta: „Numele lui (I.C.) mi-a răsunat mai întii rostit de acei care păstrau amintirea săgetătoare a ființei pe care trebuiau să o plîngă nu numai ca pe un frate iubit, dar și ca pe purtătorul unor daruri alese, spulberate înainte de a ajunge la toată strălucirea înfloririi lor”³. Desigur, bolnav de tuberculoză a murit de tînr lăsînd în urma sa o operă poetică demnă.

² N. Ciorănescu, *Astronomia pentru toți*, Cartea satului, București, 1946.

* N. Ciorănescu, *Viața lui Gh. Țițeica*.

* N. Ciorănescu, *Linii drepte, drumuri strîmbe*, București, Tiparul Universitar, 1939.

³ Ion I. Ciorănescu, *Vestiri*, versuri, cu o prefață de Tudor Vianu, București, Institutul de Arte Grafice, Tiparul universitar „Elie Radu”, 6, 1937.

A. Baranga într-un articol vorbind de poeții dintre cele două războaie mondiale arăta că : „Destinul acestor poeți a stat sub zodia unui astru negru... Dincolo de ftizie acești poeți au fost mistuiți de un alt morb : indiferența. Și iată că sint amenințați din nou, de un al treilea : uitarea. Cine își mai amintește astăzi de Ion Ciorănescu, A. Călinescu, N. Mileu “⁴.

Autorul poveștilor în versuri adunate în volumul „PRICHINDEL“, al Antologiei poeziei franceze, acel care sub pseudonimul de Ion Carpen a compus texte pentru muzică, moare la numai 21 ani, lăsând în urma lui o operă gingașă.

CONSTANTIN (1907—1949), născut la Moroieni, unde-și face clasele elementare, apoi urmează liceul la Mănăstirea Dealu din Tirgoviște. La București absolvă Institutul Politehnic în 1931, an în care-și ia diploma de inginer electromecanic. (În 1941 obține și diploma de licență în științe matematice). Funcționează la I.A.R. Brașov, la regia autonomă C.F.R. București, asistent la catedra de calcul diferențial și integral la Facultatea de științe din București. Desfășoară în tot timpul vieții o rodnică activitate științifică, fie prin publicarea articolelor sale în reviste de specialitate, sau prin publicarea unor lucrări originale sau traduceri (vezi nota)⁵. Activitatea științifică îi este curmată de stingerea timpurie din viață.

ECATERINA, căsătorită — NENIȚESCU, n. 1909, începe cursurile primare în com. Moroieni, unde funcționa tatăl său, continuându-le la București, unde în 1933 își ia licența în fizico-chimice, iar în 1936 doctoratul, fiind numită asistentă la Școala Politehnică, la chimie organică, șefă de lucrări, conferențiar apoi, profesor univ. la Facultatea de petrol și gaze. Din 1962 este profesor la Institutul Politehnic, membru corespondent al Acad. R.S.R., director al Centrului de cercetări de chimie organică. Publică foarte multe lucrări de specialitate, articole, cercetări. A participat la foarte multe conferințe și congrese de specialitate. Și-a împletit activitatea de aceea a soțului său acad. COSTIN D. NENIȚESCU, savant cu renume mondial⁶.

ALEXANDRU, n. 1911, face școala primară la Moroieni, liceul Spiru Haret la București și facultatea de istorie, filologie română și franceză.

⁴ A. Baranga, *O antologie*, în Informația de joi, 7.X.1965.

⁵ C. I. Ciorănescu, *Construcția materialului rulant*,

C. I. Ciorănescu, *Cartea strungarului*.

C. I. Ciorănescu, *Noua tehnologie mecanică*.

C. I. Ciorănescu, *Sudura electrică, sudura autogenă*,

C. I. Ciorănescu traduce : *Istoria electricității* de Pierre Devaux, *Lumina* de P. Rousseau ; *De la atom la stea* de P. Rousseau ; *Vitaminele* de G. Gallot ; *Astronomia fără telescop* de P. Rousseau și altele. În Editura contemporană, București.

⁶ vezi : *Dicționarul enciclopedic român*, vol. III, Ed. Politică, București, 1965, p. 491.

Remarcat de Nicolae Iorga, este trimis la studii în Franța, la Școala română din Paris, unde-și dă doctoratul în literatură comparată. Publică numeroase lucrări intrînd în rîndul savanților de renume mondial, avînd preocupări multiple ca istoric literar comparatist de renume internațională, istoric, traducător, autor a multor lucrări.

Aduce în domeniul istoriei patriei amănunte privind domnia lui Ion Vodă Viteazul⁷, Petru Cercel⁸, cercetează arhivele Veneției și închină un studiu domnitorului Mihnea al III-lea⁹, de asemenea scrie despre Petru Rareș și politica orientală a lui Carol Quintul, Alexandru Lăpușneanu¹⁰, comentează opera istorică a lui Budai Deleanu¹¹. Cercetător neobosit al documentelor privind țara noastră, cunoscător al mai multor limbi printre care franceza, italiana, spaniola, germana, în care a și scris mult, publică în urma cercetărilor o culegere de documente din arhivele spaniole¹².

Prin lucrările sale susține originea latină a poporului român, a numelui de român, păstrat din cele mai vechi timpuri¹³, lucrări publicate în mai multe limbi de circulație mondială. Dă la iveală lucrări privitoare la teatrul românesc în versuri și izvoarele lui, studii despre literatura comparată, dicționar etimologic român (în limba spaniolă), bibliografia literaturii franceze din secolul 18 (în limba franceză), adună și publică noi date despre Cristofor Columb, despre L'ARIOSTE, lucrare ce o închină lui N. Iorga¹⁴, este traducătorul autorizat al Divinei comedii a lui Dante în limba franceză¹⁵.

Traduce din limbile franceză, spaniolă, italiană în limba română și invers. Este considerat printre savanții cei mai autorizați în ceea ce privește studiile consacrate barocului literar european, fiind citat

⁷ Al. Ciorănescu, *Știri noi din domnia lui Ion Vodă cel Cumplit*, în Revista istorică, XX, 1934, p. 166—175.

⁸ Al. Ciorănescu, *Nou despre Petru Cercel*, Vălenii de Munte, 1935; vezi și *Rugăciunea lui Petru Cercel* în Revista Fundațiilor, II, p. 660—666.

⁹ Al. Ciorănescu, *Domnia lui Mihnea III* (Mihail Radu, 1658—1659), București, 1936, p. în 8 — vezi și în C. C. Giurăscu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri pînă azi*, Ed. Albatros, București, 1971, p. 416

¹⁰ Al. Ciorănescu, *Trei ducale către Alexandru Lăpușneanu*, în Revista istorică, 1933, p. 36—39.

¹¹ Al. Ciorănescu, *Opera istorică a lui Budai Deleanu*, în Cercetări literare, 1936, II, p. 102—128.

¹² Al. Ciorănescu, *Documente privitoare la Istoria românilor culese din arhivele din Simancas*, 1940.

¹³ Al. Ciorănescu, *La tradizione storica e le origini del popolo romano*, București, 1942.

¹⁴ Al. Ciorănescu, *L'ARIOSTE en France des origines à la fin du XVIIIe siècle*, Tome I et II, Paris.

¹⁵ Nina Façon: *Istoria literaturii italiene*, Editura științifică, București, 1969, p. 99.

cu elogii de specialiști în problema barocului : H. Hatzfeld, Jean Rousset, intrind de mult în bibliografia internațională ¹⁶.

MARIA, n. 1913 — face studiile în București, în 1939 luându-și doctoratul în medicină, specializându-se în tuberculoză pulmonară. Colaborează la diferite reviste de specialitate, desfășurând o vie activitate la diferite spitale sau sanatorii pentru tratamentul și profilaxia acestei boli.

ELENA, n. 1917 — tehniciană laborantă, astăzi pensionară.

Toți copiii, strănepoții și nepoții unor țărani din Moroieni, Riu-Alb, Moeciu, printr-o voință puternică, ajutându-se reciproc, urmînd exemplul părinților, au ajuns pe cele mai înalte culmi ale științei românești și universale.

Ca și Ion (Ionașcu) Ciorănescu, merită amintită personalitatea aceluia care peste 37 ani a fost învățător în satul natal, dînd tot ce a avut mai bun elevilor și locuitorilor satului în mijlocul cărora s-a născut, vlăstar al familiei Ciorănescu.

Mai mic decît Ionașcu, ALECU CIORĂNESCU s-a născut în anul 1881, 22 noiembrie, la Riu-Alb. Face școala primară în sat, înscriindu-se la Școala normală din Cîmpulung și reușind printre primii. Este ajutat de părinți, dar și de fratele mai mare. După terminarea școlii normale este încadrat la Gemenea în 1901, ca din 1904 să fie numit la școala din Riu-Alb pe care o părăsește numai atunci cînd este forțat să iasă la pensie. Ca un adevărat apostol, cu gîndul la muncă cinstită, la luminarea copiilor rîurenilor și a acestora, pășește la catedră, numele său fiind repede cunoscut, fiind în același timp o garanție a pregătirii elevilor.

Remarcat la cercurile culturale prin pregătirea sa, prin activitatea desfășurată la școală și în afara ei, luptă din răzputeri pentru ridicarea culturală a satului.

În localitate numele său se împletește cu acela al construirii localului de școală (începută în 1910 și terminată în 1912), cu 4 săli de clasă, cancelarie, lucru rar pe vremea aceea, al monumentului eroilor căzuți în primul război mondial, al organizării băncii populare „Porumbelul”, al cooperativei, al construcției localului școlii din satul Riu Alb de Sus. A avut întotdeauna o atitudine demnă față de autoritățile superioare ; pentru dreptate, niciodată nu a cedat ; nu și-a plecat capul în fața mai marilor zilei pentru blazoanele pe care le purtau. A luptat pentru drepturile obștei, știind să smulgă pentru sat drepturile sale venind de multe ori în conflict cu autoritățile.

Timp de 37 ani a predat la școala din sat, îndrumînd elementele conștiințioase, ajutîndu-le chiar să meargă la școli superioare. În 1938

¹⁶ Al. Ciorănescu, *Barocul sau descoperirea dramei*, în curs de apariție la Editura DACIA (vezi planul editorial al acestei edituri pe anul 1972, p. 37 ; vezi și : Mic dicționar enciclopedic, EER 1972, p. 1151).

este forțat să iasă la pensie, cu toate că mai putea servi învățămîntul mulți ani. Figura lui ALECU CIORĂNESCU a rămas vie tuturor cetățenilor de pe Valea Dîmboviței, în special celor din Riu Alb: înalt, maiestuos, cu ochii albaștri, părul alb, în portul său național pe care nu l-a părăsit niciodată, aveai impresia că ai în față un dac venit de pe înălțimile Leaotei.

Punctual și corect, fiul țăranilor de la Riu Alb și-a servit cauza satului său, îndeplinindu-și cu onoare misiunea. Moare în anul 1969, la 1 februarie.

Am înfățișat o familie de intelectuali ridicată prin muncă și care face cinste județului nostru.